

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНО-СПРЯМОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.

Сахненко Анна Василівна

ORCID 0000-0002-8084-3897

Аспірантка Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

старший викладач кафедри фізичного виховання

Сумського національного аграрного університету

Науковий керівник: Лазоренко Сергій Анатолійович

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент, завідувач кафедри спортивних

дисциплін та фізичного виховання

Сумського державного педагогічного

університету імені А. С. Макаренка

Україна

Словник сучасної української мови трактує дефініцію «підхід» як сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на що-небудь, ставлення до чого-небудь (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005, с. 969). У науковій літературі науковий підхід визначають, як методологічний напрям, що вказує досліднику основний вектор дослідження, вибір засобів та методів. Він зумовлює вибір стратегії дослідження, методологічної платформи, на якій ґрунтуються погляди науковця при вивченні того чи іншого питання (Introduction to research and research methods).

Дослідники Н. Т. Тверезовська і В. В. Сидорко, вивчаючи особливості системного підходу, стверджують, що підхід – це «категорія, яка включає в себе поняття «стратегія» навчання та виступає основною системоутворюючою категорією, що визначає вибір і процесуальну закономірність компонентів системи навчання» (Сидорко, Тверезовська, 2014, с. 158).

Активне вивчення та розробка системного підходу розпочались в середині

XX століття і пов'язані із дослідженням і використанням на практиці складних багатокомпонентних систем. Вивчення та розробка системного підходу здійснювалися за двома напрямками – прикладним і загальнотеоретичним. За прикладним напрямом здійснювалися науково-теоретичні дослідження «систем» в конкретних науках (М. М. Амосов, Б. Г. Ананьєв, П. К. Анохін, В. Кузьмін та ін.). Загальнотеоретичний (методологічний) напрям передбачав створення «загальної теорії систем» як методологічної основи наукових досліджень у різних галузях науки (Ковальчук, 2013).

Основним поняттям у системному підході є «система». Однак, думки науковців щодо визначення даного поняття дещо відрізняються. Дослідники Ю. Бех і А. Слепцов визначають систему, як сукупність об'єктів з їх відносинами і зв'язками, якій властиві наступні ознаки (Бех, Слепцов, 2012):

- цілісність (певна незалежність системи від зовнішнього середовища і від інших систем);
- зв'язність (наявність зв'язків між складовими, що дозволяють за допомогою переходів від однієї складової до іншої, з'єднувати декілька будь-яких складових системи);
- функція (наявність цілей, які не є простою сумою цілей складових, що належать системі).

С. Бір визначає систему, як «все, що складається з пов'язаних одна з одною частин» (Бір, 2006). На думку Р. Беллмана, І. Гліксберга та О. Гросса система – це «комплекс взаємодіючих компонентів» (Беллман, Гліксберг, Гросс, 1962). Р. Акофф вважає, що система – «це безліч взаємопов'язаних елементів. Не існує жодної підмножини елементів, не пов'язаної з іншою підмножиною» (Акофф, 2002). Узагальнюючим, на нашу думку, є визначення науковців Є. П. Істоміна та А. Г. Соколова, які вважають систему упорядкованою певним чином, невизначену кількість елементів, що взаємопов'язані між собою і створюють цілісну єдність (Истомин, Соколов, 2009).

На думку М. Прокоф'євої, «загальна теорія систем є концептуальним аналогом будь-якої науки та педагогіки зокрема». Враховуючи те, що ніяка

модель не може створюватись безсистемно, дослідниця стверджує що моделювання та система нерозривно пов'язані між собою, а загальна теорія систем і системний підхід становлять методологічну основу будь-якого моделювання (Прокоф'єва, 2011, с. 316).

О. Н. Жаріков, В. І. Королевська, С. М. Хохлов виділяють наступні принципи, на яких ґрунтується системний підхід (Жариков, Королевская, Хохлов, 2001, с. 18):

- єдності – одночасне дослідження системи як єдиного цілого і як сукупності складових;
- розвитку – урахування змінюваності системи, її можливості розвиватись і накопичувати інформацію, зважаючи на динаміку навколишнього середовища;
- глобальної мети – відповідальність за вибір глобальної мети. Оптимальний варіант для будь-якої підсистеми не є таким для усієї системи;
- функціональності – сумісний розгляд функцій та структури системи, при якому перевага надається функціям над структурою;
- децентралізації – поєднання децентралізації і централізації;
- ієрархії – урахування супідрядності і ранжування складових;
- невизначеності – урахування ймовірності настання події;
- організованості – ступінь виконання рішень і висновків.

Визначаючи основну ідею системного аналізу, дослідник А. Лігоцький наголошує на необхідності розгляду системи (моделі системи), як цілого, шукаючи нові підходи не в поділі та спрощенні, а в цілісності та взаємозв'язку. На його думку, об'єктом системного аналізу може бути (Лігоцький, 1994, с. 13):

- порівняння кількох систем, що виконують спільне завдання;
- дослідження змін системи у її розвитку;
- вивчення поведінки системи, «зануреної» у зовнішнє середовище.

Системний підхід дослідження організації професійно орієнтованого фізичного виховання на засадах акмеології вимагає осмислення не тільки сутності цього процесу, а і його структурно-змістових сторін у логічному, психологічному і професійно-змістовному аспектах. Цей підхід дозволяє

розглядати процес формування акмеологічно-спрямованої професійної фізичної готовності студентів аграрних спеціальностей як цілісну динамічну систему, визначити особливості її компонентів, категорій, дослідити характер і механізми зв'язків між ними й на цій основі вибудувати модель організації професійно орієнтованого фізичного виховання на засадах акмеології, що буде спрямована на оптимальне досягнення мети нашого дослідження.

Таким чином, можна стверджувати, що дослідження формування акмеологічно-спрямованої професійної фізичної готовності студентів аграрних спеціальностей з позицій системного підходу дозволяє здійснити адекватне визначення проблем нашого дослідження та побудувати ефективну стратегію їх вивчення. Це дає можливість розглядати вказаний процес в єдності його структурних і функціональних компонентів: мета системи – формування акмеологічно-спрямованої професійної фізичної готовності; управлінська підсистема, зокрема, викладач; підсистема, яка управляється, зокрема, студент; взаємодія й взаємини цих підсистем; зміст діяльності системи – зміст акмеологічно-спрямованого професійно орієнтованого фізичного виховання; засоби, що забезпечують роботу системи – засоби професійно орієнтованого фізичного виховання, організаційні форми роботи, акмеологічні технології навчання та розвитку; методи роботи системи – методи формування акмеологічно-спрямованої професійної фізичної готовності; продукт роботи системи – акмеологічно-спрямована професійна фізична готовність студентів аграрних спеціальностей.

Список використаних джерел:

- Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод., допов. та CD) (2009). В .Т. Бусел (уклад. і голов. ред.). К., Ірпінь: ВТФ Перун.
- Introduction to research and research methods [Electronic resource]. Режим доступу: <http://www.brad.ac.uk/management/media/management/els/Introduction-to-Research-and-Research-Methods.pdf>

- Сидорко, В. В., Тверезовська Н. Т. (2014). Системний підхід як методологія реалізації між предметних зв'язків у навчальному процесі. *Вісник Національного університету оборони України*. № 1 (38). С. 157-161.
- Ковальчук, В. А. (2013). Становлення системного підходу дослідження педагогічних об'єктів та явищ. *Дослідницький компонент у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів освіти: ретроспектива і перспектива*. С.32-38.
- Бех, Ю. В., Слепцов А. І. (2012). Філософські проблеми сучасного управління складними системами: ідеї, принципи і моделі. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 404 с.
- Бир, С. (2006). Кибернетика и менеджмент. Пер. с англ. М.: «УРСС». 280 с.
- Беллман, Р., Гликсберг И., Гросс О. (1962). Математическое моделирование. Процессы в сложных экономических и экологических системах. М.: ИИЛ. 336 с.
- Акофф, Р. (2002). Акофф о менеджменте. Под ред. Л. А. Волковой. СПб.: Питер. 448 с.
- Истомин, Е. П., Соколов А. Г. (2009). Теория организаций: системный подход. СПб.: ООО «Андреевский издательский дом». 314 с.
- Прокоф'єва, М. (2011). Системний підхід у підготовці майбутнього педагога до реалізації диференційованого навчання. Проблеми підготовки сучасного вчителя. № 4. С. 315-322.
- Жариков, О. Н., Королевская В. И., Хохлов С. Н. (2001). Системный подход к управлению. М.: ЮНИТИ-ДАНА. 62 с.
- Лігоцький, А. О. (1994). Проектування освітніх систем: метод. рекомендації. 50 с.